

## **ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORIUS**

### **SPRENDIMAS**

#### **DĖL PUBLIKACIJOJE „ŠARUI GRESIA KALĖJIMAS/ NEGRAŽINS PINIGŲ – ATSIDURS UŽ GROTŲ“ („L.T.“, 2007-03-01, NR. 49/298) PASKELBTOS INFORMACIJOS**

2007 m. gegužės 25 d. Nr. SPR-14  
Vilnius

Š.m. kovo 13 d. žurnalistų etikos inspektorius gavo Šarūno Marčiulionio skundą dėl publikacijoje „Šarui gresia kalėjimas“ / Negražins pinigų – atsidurs už grotų“ („L.T.“, 2007-03-01, Nr. 49/298) paskelbtos informacijos. Pareiškėjas skunde teigia, kad šie publikacijos pavadinimo teiginiai neatitinka tikrovės bei žemina jo garbę ir orumą. Prašo: 1) nustatyti, kad minėtoje publikacijoje paskleista informacija pažeidė Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso (toliau – Kodeksas) nuostatų reikalavimus; 2) įspėti laikraščio „L.T.“ leidėją UAB „Ekstra žinios“ apie teisės aktų pažeidimus; 3) pareikalauti, kad leidėjas UAB „Ekstra žinios“ nustatyta tvarka paneigtų paskelbtą tikrovės neatitinkančią bei žeminančią asmens garbę ir orumą informaciją arba sudarytų pareiškėjui galimybę pačiam atsakyti ir paneigti tokią informaciją; 4) priimtą sprendimą paskelbti „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“.

Tirdamas pareiškėjo skundą, žurnalistų etikos inspektorius 2007-03-15 laikraščio „L.T.“ vyriausiajai redaktorei Linai Varnaitei išsiuntė paklausimą, kuriame prašė paaiškinti teiginiuose „Šarui gresia kalėjimas“ ir „Negražins pinigų – atsidurs už grotų“ paskelbtos informacijos atitikimą tikrovei įrodančias aplinkybes. Jokių paaiškinimų Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyboje negauta.

Pažymėtina, kad asmens garbė ir orumas yra ginami, kai nustatoma šių faktinių aplinkybių visuma: 1) žinių paskleidimo faktas; 2) faktas, jog paskleistos žinios yra apie pareiškėją; 3) faktas, jog paskleistos žinios žemina asmens garbę ir orumą; 4) faktas, jog paskleistos žinios neatitinka tikrovės.

Išnagrinėjęs pareiškėjo skundą, žurnalistų etikos inspektorius n u s t a t ė:

Publikacija „Šarui gresia kalėjimas“ / Negražins pinigų – atsidurs už grotų“ („L.T.“, 2007-03-01, Nr. 49/298) yra iliustruota pareiškėjo nuotraukomis bei nurodomas pareiškėjo vardas ir pavardė, todėl akivaizdu, kad publikacijoje skelbiama informacija apie pareiškėją Š. Marčiulionį. Š. Marčiulionis nėra viešasis asmuo, nes neatitinka Visuomenės informavimo įstatymo 2 straipsnio 60 dalyje įtvirtintų viešojo asmens požymių.

Pažymėtina, kad asmens garbės ir orumo gynimo atveju yra būtina atriboti žinią nuo nuomonės, nes asmens teisės yra ginamos tik paskelbus žinias. Žinia – tai informacija apie faktus ir jų duomenis. Nuomonė – asmens subjektyvus faktų ir duomenų vertinimas, požiūris, perduodamos mintys, idėjos bei pastabos apie žinias, susijusias su tikrais įvykiais. Nors nuomonės yra subjektyvios, tačiau privalo būti reiškiamos sąžiningai ir etiškai, sąmoningai neiškreipiant faktų ar duomenų. Kai asmuo, išreišdamas nuomonę apie įvykius, reiškinius, poelgius ir kt., paskelbia naujas žinias, žeminančias asmens garbę ir orumą ir neatitinkančias tikrovės, pažeistos asmens teisės turi būti ginamos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 1998 m. gegužės 15 d. nutarimo Nr. 17 punktas).

Teiginiai „Šarui gresia kalėjimas“ ir „Negražins pinigų – atsidurs už grotų“ diskredituoja pareiškėją, nes reiškdamas nuomonę apie dar nebaigtą nagrinėti civilinę bylą, viešosios informacijos rengėjas paskelbė naują žinią apie pareiškėjui gresiančią baudžiamąją atsakomybę. Nagrinėjamų teiginių, kaip naujos žinios apie pareiškėją, vertinimui itin svarbi ir publikacijos paantraštėje nurodyta konstatuojamojo pobūdžio

informacija (kaltinimas), jog pareiškėjas neatiduoda senos skolos. Nagrinėjamuose teiginiuose paskleista žinia yra akivaizdžiai pareiškėjo garbę ir orumą žeminančio pobūdžio, nes joje teigiama apie pareiškėjui priskiriamus teisės normų reikalavimams prieštaraujančius veiksmus ir už tai taikytiną laisvės atėmimo bausmę. Tokia informacija visuomenėje suprantama vienareikšmiškai ir jos paskleidimu skaitytojams formuojama neigiama nuomonė apie pareiškėją, jo, kaip nesąžiningo žmogaus ir potencialaus nusikaltėlio, įvaizdis. Atkreiptinas dėmesys, kad šie pareiškėjo garbę ir orumą žeminančio pobūdžio teiginiai paskelbti publikacijos pavadinime, kuris iš teksto išskirtas šriftu, spalva, taip akcentuojant neigiamą skelbiamos informacijos kontekstą pareiškėjo atžvilgiu.

Galimybė gauti ir skleisti informaciją, kaip viena pagrindinių žmogaus teisių, turi būti gerbiama, tačiau ją įgyvendinant privalu užtikrinti visas kitas žmogaus teises ir laisves. Atsižvelgiant į žmogaus teisių sąveiką, būtina nuolat siekti tinkamos jų pusiausvyros. Žurnalistai ir viešosios informacijos rengėjai savo veikloje privalo vadovautis pagrindiniais visuomenės informavimo principais, laikytis profesinės etikos normų. Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 3 dalis įtvirtina nuostatą, kad viešoji informacija visuomenės informavimo priemonėse turi būti pateikiama teisingai, tiksliai ir nešališkai. To paties įstatymo 19 straipsnio 2 dalis skelbia, kad draudžiama platinti dezinformaciją ir informaciją, šmeižiančią, įžeidžiančią žmogų, žeminančią jo garbę ir orumą. Šio įstatymo 41 straipsnio 2 dalies 1 punktas įtvirtina žurnalisto pareigą teikti teisingas, tikslias ir nešališkas žinias, kritiškai vertinti savo informacijos šaltinius, atidžiai ir rūpestingai tikrinti faktus, remtis keliais šaltiniais. Kodekso 38 straipsnis įpareigoja žurnalistus ir viešosios informacijos rengėjus neskelbti nepagrįstų, nepatikrintų, faktais neparemtų kaltinimų. Tuo atveju, kai paaiškėja, kad visuomenės informavimo priemonėje pateikta informacija yra klaidinga, Kodekso 20 straipsnis įpareigoja viešosios informacijos rengėją nedelsiant toje pačioje visuomenės informavimo priemonėje adekvačioje vietoje, tokio pat dydžio šriftu, tokia pat forma ir be viešosios informacijos rengėjo komentarų patikslinti arba paneigti klaidingą ar netikslią informaciją.

Remdamasis aukščiau išdėstytais motyvais bei paskleistų duomenų neatitikimo tikrovei, kol juos paskleidęs asmuo neįrodo priešingai, prezumpcija, žurnalistų etikos inspektorius daro išvadą, kad teiginių „Šarui gresia kalėjimas“ ir „Negražins pinigų – atsidurs už grotų“ paskelbimu viešosios informacijos rengėjas pažeidė pareiškėjo garbę ir orumą.

Žurnalistų etikos inspektorius, vadovaudamasis Visuomenės informavimo įstatymo 50 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 2 dalies 1 ir 2 punktais, 3 dalimi,

n u s p r e n d ě:

1. Įspėti visuomenės informavimo priemonės – laikraščio „L.T.“ vyriausiąją redaktorę Liną Varnaitę, kad paskelbdamas informaciją publikacijoje „Šarui gresia kalėjimas“/ „Negražins pinigų – atsidurs už grotų“ („L.T.“, 2007-03-01, Nr. 49/298), viešosios informacijos rengėjas pažeidė Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 2 ir 3 dalių, 19 straipsnio 2 dalies, 41 straipsnio 2 dalies 1 ir 4 punktų bei Kodekso 1, 4, 6, 38 straipsnių reikalavimus.

2. Reikalauti paneigti paskelbtą tikrovės neatitinkančią informaciją, žeminančią pareiškėjo garbę ir orumą arba sudaryti pareiškėjui galimybę pasinaudoti atsakymo teise.

3. Išsiųsti sprendimo kopiją laikraščio „L.T.“ vyriausiajai redaktorei ir pareiškėjui.

4. Viešai paskelbti sprendimą „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“, Žurnalistų etikos inspektoriatas tarnybos interneto tinklalapyje.

Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimas gali būti skundžiamas teismui per 30 dienų nuo jo paskelbimo dienos.

Žurnalistų etikos inspektorius

Romas Gudaitis